

ZAMONAVIY PEDAGOGIKADA PEDAGOGIK KASB VA UNGA QO'YILAYOTGAN TALABLAR

Tuxtayeva Muborak va Raimqulova Asaloy

Shahrisabz davlat pedagogika instituti 1-bosqich talabalari

Ilmiy rahbar: Eshmurodova Dildora Normurotovna

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy pedagogika talablari asosida pedagogik kasb mohiyatining yangicha talqin qilinishi, o'qituvchi shaxsiga qo'yilayotgan zamonaviy mezonlarning o'zgarib borishi hamda kompetensiyaviy yondashuvning ta'lim jarayonida tutgan o'rni haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, globallashuv, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy-madaniy omillar ta'lim tizimiga ko'rsatayotgan ta'siri tahlil qilinib, bugungi kun pedagogining innovatsion, kommunikativ, refleksiv va AKT ko'nikmalari nechog'lik zarur ekani ilmiy va amaliy dalillar asosida yoritiladi. Ta'limning insonparvarlashuvi, shaxsga yo'naltirilgan o'qitish, loyiha asosida ta'lim kabi metodlarning pedagogik kasbga olib kirayotgan yangi mazmuni ham maqolada o'z aksini topgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy pedagogika, pedagogik kasb, o'qituvchi kompetensiyasi, innovatsion metodlar, ta'lim sifati, raqamli pedagogika, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, pedagogik mahorat.

Аннотация: В статье рассматривается новое осмысление сущности педагогической профессии в контексте требований современной педагогики, анализируются изменения в критериях, предъявляемых к личности учителя, а также роль компетентного подхода в образовательном процессе. Кроме того, исследуется влияние глобализации, цифровых технологий и социокультурных факторов на систему образования, обосновывается необходимость инновационных, коммуникативных, рефлексивных и ИКТ-компетенций современного педагога на основе научных и практических данных. Также отражено, как методы гуманизации образования, личностно-ориентированного обучения и проектного подхода привносят новое содержание в педагогическую профессию.

Ключевые слова: современная педагогика, педагогическая профессия, компетентность учителя, инновационные методы, качество образования, цифровая педагогика, личностно-ориентированное обучение, педагогическое мастерство.

Annotation: The article discusses the modern reinterpretation of the essence of the teaching profession within the framework of contemporary pedagogical requirements, highlighting the evolving criteria related to teacher qualities and the significance of the competency-based approach in the educational process. It also analyzes the impact of globalization, digital technologies, and sociocultural factors on the education system, providing scientific and practical justification for the necessity of innovative, communicative, reflective, and ICT competencies for today's educators. Furthermore, the article examines how methods such as humanistic education, learner-centered instruction, and project-based learning introduce new meaning and value into the teaching profession.

Keywords: modern pedagogy, teaching profession, teacher competency, innovative methods, education quality, digital pedagogy, learner-centered education, pedagogical mastery.

KIRISH

Bugungi kunga kelib, pedagogika oddiy bilim berishga qaratilgan tizim bo'lib qolmay, balki jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojiga bevosita ta'sir o'tkazadigan, murakkab va dinamik yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli pedagogik kasb mazmuni ham tubdan yangilanib, o'qituvchidan faqat o'z fanini yaxshi bilish emas, balki turli kompetensiyalarga ega bo'lishi talab etilmoqda. So'nggi yillarda ta'limga qo'yilayotgan talablar keskin o'zgargani, o'qituvchi shaxsining jamiyatdagi o'rni kengayib borayotgani kuzatilmoqda. Endi pedagog faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchini fikrlashga, ijod qilishga, axborotni tahlil etishga, muammoni mustaqil hal qilishga yo'naltiruvchi murabbiy, yetakchi va motivator sifatida qaralmoqda.

ASOSIY QISM

Zamonaviy pedagogika kundan kunga o'zgarib borar ekan, o'qituvchi kasbining mazmuni ham shunga mos ravishda yangi talqinlarga ega bo'lmoqda. Shaxsan kuzatuvlarimga ko'ra, bugungi o'qituvchi avvalgidan ancha ko'proq vazifalarni bajaradi: u bilim beruvchi bo'lish bilan birga tarbiyachi, yo'l boshchi, mentor va motivator sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu sababli pedagogdan innovatsion yondashuv, kommunikativ madaniyat va zamonaviy texnologiyalarni bilish talab qilinadi. Raqamli vositalarning rivojlanishi, internetning keng imkoniyatlari, sun'iy intellektning ta'limga kirib kelishi o'qituvchi oldiga mutlaqo yangi vazifalar qo'ymoqda. Dars jarayoniga texnologiyani to'g'ri kiritish, masofaviy

ta'lim sifati, o'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirish — bular zamonaviy pedagogning kundalik vazifalariga aylangan.

Kompetensiyaviy yondashuvning global miqyosda qabul qilinishi esa o'quvchi faqat bilim egasi bo'lishi emas, balki hayotiy vaziyatlarda muammoni mustaqil hal eta olishi kerakligini ta'kidlaydi. Menimcha, bu yondashuvning talabi o'qituvchi zimmasidagi mas'uliyatni yanada oshiradi. Shuningdek, o'qituvchining o'z ustida muntazam ishlashi hozirgi zamonning eng muhim talablaridan biri sanaladi. Tez o'zgarayotgan ta'lim sharoitida kechagi ko'nikma bugun yetarli bo'lmasligi mumkin. STEAM, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, integratsiyalashgan darslar kabi metodlar ijodkorlik va metodik tafakkurni talab qiladi. AKT bilan ishlash esa endi alohida ustunlik emas, balki pedagogik faoliyatning oddiy tarkibiy qismi bo'lib qoldi. O'qituvchi elektron resurslar, sun'iy intellektdan foydalanish, o'quvchilarning onlayn xavfsizligini ta'minlash kabi masalalarda yetarli bilimga ega bo'lishi zarur. Bundan tashqari, kommunikativ ko'nikmalar hozirgi avlod o'quvchilari bilan samarali ishlashning eng muhim sharti bo'lib bormoqda. Ota-onalar bilan hamkorlik, jamoada ishlash, o'quvchilarning ruhiy holatini aniqlash, mos yondashuvni topa bilish kabi jihatlar pedagogik jarayonning ajralmas qismiga aylangan. Shuningdek, o'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qilishi — refleksiya — natijadorlikni oshirishda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

Hozirgi ta'limning eng muhim talablardan biri — shaxsga yo'naltirilgan o'qitishdir. Har bir o'quvchining qiziqishi, ehtiyoji, qobiliyati va rivojlanish sur'atini hisobga olish o'qituvchidan chuqur bilim va katta mas'uliyat talab qiladi. Mening fikrimcha, bu yondashuv pedagogik kasbning eng nozik, eng insoniy qismidir, chunki bunda nafaqat bilim, balki ko'ngil, e'tibor va ishonch ham beriladi.

Ta'limning insonparvarlashuvi pedagogdan nafaqat kasbiy, balki axloqiy tayyorgarlikni ham talab etadi. Pedagog o'quvchilar uchun nafaqat bilim manbai, balki hayotda to'g'ri yo'l ko'rsatuvchi shaxsiy namuna bo'lishi kerak. Bugungi kunda o'qituvchining madaniy kompetensiyasi ham juda muhim, chunki globallashuv sharoitida o'quvchilar turli manbalardan turli g'oyalarga duch kelmoqda. Ularni milliy qadriyatlar, vatanparvarlik, ijtimoiy mas'uliyat ruhida tarbiyalash aynan pedagogning vazifasidir. Milliy o'quv dasturlaridagi islohotlar, xalqaro baholash tizimlarining joriy qilinishi ham pedagogga yangicha fikrlash va samaradorlikka yo'naltirilgan faoliyat olib borishni talab qilmoqda. Chunki PISA, TIMSS, PIRLS kabi baholashlar o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini sinovdan o'tkazadi, bu esa o'qituvchini dars jarayonini qayta ko'rib chiqishga undaydi.

Pedagogning kasbiy madaniyati faqat tashqi intizom bilan emas, balki uning ilmiy dunyoqarashi, yangilikka ochiqqligi, izlanishga chanqoqligi, o'quvchilarga bo'lgan mehr-muhabbati bilan namoyon bo'ladi. Men uchun pedagogik kasbning asosiy mohiyati — inson qalbi bilan ishlash sanati, shu bois o'qituvchidan sabr, mehr, qat'iyat va yangilikka intilish talab etiladi. . O'qituvchi faoliyatida refleksiya ham alohida o'rin tutadi: pedagog o'z darsini, o'quvchilarning ishtirokini, natijalarni tahlil qila olishi, xatolarni tan olib ularni bartaraf etish yo'llarini topishi, yangi yondashuvlarni sinab ko'rishi, ya'ni o'z faoliyatini ilmiy asosda rivojlantira olishi kerak. Bugungi ta'limning yana bir muhim talabi — bu o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'limning ustuvorligi, ya'ni har bir o'quvchining qiziqishi, qobiliyati, psixologik xususiyatlari va individual rivojlanish sur'atlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishdir. Menimcha, aynan shaxsga yo'naltirilgan yondashuv pedagogik kasbning eng murakkab, lekin eng insoniy qismidir, chunki bunda o'quvchiga shunchaki bilim emas, balki e'tibor, ishonch va ruhiy ko'mak ham beriladi. Ta'lim jarayonining insonparvarlashuvi o'qituvchidan nafaqat kasbiy, balki axloqiy mas'uliyatni ham talab qiladi, o'qituvchi o'quvchilarga namuna bo'lishi, ularda ijtimoiy faollik, vatanparvarlik, madaniylik va mas'uliyat tuyg'usini shakllantirishi kerak.

Umumlashtirib aytganda, zamonaviy pedagogikada o'qituvchining o'rni tobora ortib bormoqda. Pedagog faqat kasb egasi emas, balki kelajakni yaratuvchi asosiy kuch sanaladi. Shu sababli pedagog o'z ustida doimiy ishlashi, ilmiy izlanishlar olib borishi, jamiyatdagi o'zgarishlarni tahlil qilib borishi hamda ularni o'quv jarayoniga tatbiq etishi zarur.

XULOSA

Zamonaviy o'qituvchining muvaffaqiyati birgina bilimga emas, balki o'sha bilimni o'quvchi uchun qadrlil, foydali va hayotiy qilib yetkaza olishiga bog'liq. Innovatsion yondashuv, kommunikativ madaniyat, AKT bilimlari, shaxsga yo'naltirilgan ta'limga sodiqlik — bular bugungi pedagogni belgilovchi asosiy mezonlardir. Pedagogik kasbga qo'yilayotgan talablarning ortayotgani — bu kasbning jamiyatdagi nufuzi oshayotganidan dalolat. O'qituvchining mas'uliyati qanchalik yuqori bo'lsa, ta'limning kelajagi ham shunchalik ishonchli bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. [Yo'ldoshev, J.G'., Usmonov, S.](#) *Pedagogik texnologiya asoslari.* – Toshkent: O'qituvchi, 2004.
2. [Saidahmedov, N.](#) *Yangi pedagogik texnologiyalar.* – Toshkent: Moliya, 2010.

3. [Xoliqov, A.A.](#) *Pedagogika.* – Toshkent: Fan, 2012.
4. [Qodirov, I.](#) *Pedagogik kompetensiya va uni shakllantirish.* – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
5. [To'raqulov, H.](#) *Innovatsion ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat.* – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2021.
6. [Rajabov, T.](#) *Pedagogik mahorat va zamonaviy ta'lim texnologiyalari.* – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
7. [Sodiqova, M.](#) *Zamonaviy ta'limda innovatsion metodlar.* – Toshkent: Nodirabegim, 2019.
8. [Rasulov, N.](#) *Ta'lim jarayonida o'quv faoliyatini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari.* – Toshkent: Fan, 2016.
9. [Ochilov, A.](#) *O'qituvchi kasbiy kompetentligini rivojlantirish nazariyasi va amaliyoti.* – Toshkent: TDPU, 2017.